Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 30 август, 1973 шу. ● № 104 (5365). Max 2 кеп.

ЛОАРХIАМЕ ПОЛИТИЧЕСКИ КАМПАНИ

1 сентябре берригача мехка санна вай республике а газеташтен журналаштен язвалара кампани дIайоалу. Советски наха бокхача безенца тIезиг кегийбозен изданеша язвалара из лекрIаме сибьяти. ХIана вайча газеташна журналашна да царна хIара дийнах вай мехка чурчеи доазол арахьарчеи политически, экономически культурни вахарех кердадаруаш дацуйраш, ийслагIча пятилетка хьоалагIча шера халнъа боахам дегIаяхулвлара уж сарцагIбоахараш.

Кхъхьегамхошта аллха нердадараш дийца IаI газетаин журнашаш. Царна маркизтско-ленински ихотам тела, коммунистически уйланца уж хьалнхеб, бурнуязми идеологецан дIаяхача эмаех тIехьадисеча гIулакхашцеи тIагIерттa кхъасаи лоаттабе ломабу юкъ бала гера э да из. Цудухьа деза а деза хIара шера духьхагIа хьа а язду советски наха газетаин журналашин. Цунга хьежжа хIара шера тIаетталлун латт цар тираж. Кхъхьегамхошта кхъастта духьха дезаш язду «Правда», «Известия», «Сельская жизнь», «Партийни вахар», «Огонек», ишттa духхха ихьдола газетаин журналаш.

**Кепайбазен изданеш наха юкъе йоаржавча, царна эша газет, журнал хьхорначча дика новкъостан ду вай общественни хьисанан кепайбазуе доаржадарашца. Республике вохI эпаг гаргга саг ва уж. Цар новкъостаца уях тIехьхьарча пхе шера 37 процент гаргга духхагIа хиннаб республике газеташтен журналаштен язлураш. ХIанз кIезига бац республике итт а ихьи совгIа а газети журнали кIйдераш. Газетаин журналаши наха юкъе доаржадарашта юкъе духхха бе шоашта тIадилла общественни декхар цIенеи дизаин ихоачашдераш, из бехнтохкаме, кампани бекнхача безамца чанхIоллаграш. Сових из болх кхъастта дика лелабьярца наькъе совгIасташ делар, баркалла ваьнан. Царех ба, масала, Назрановски районера Мужиев Осман, № 27 йолча профессионально-технически училищера Мерешкова Марем, № 14 йолча профессионально-технически училищера Мерешкова Марем, № 14 йолча профессионально-технически училищера Мерешкова Марем, № 14

ВАЙ НИЗ–КЪАМИЙ ДОТТАГIЛЕНЦА

Дуккаха къамех латтаро тха коллективе. Совхоз - техникуме дешаш а, болх беш а 17 къамех волла цхьа эзарн ах эзарн саг ва.

Йоагlача тайпара кадраш цхьаъкхерхарн уж балха лаинийсъярдаш терхам тlалоаттабу совхоз-техникума партийин организацие. Масала, техникума заочни отделене заведующи — эрсе, дешара-хlетама балха вола директора заместитель — хlирс, директор — гlалгlа, шитта тайп-тайпарна къамех ба тхо хьехархой а.

Техникуме пхиъ ю Дагестански, Къилбаседа - Хlирий Черсий - Балкхарой, Нохч-Пlалгlай автономни республикашкара а, кыхчъаьра а кагирхой.

Дешаюра а дисциплината а дилъча дика чакхдъаьккар тха дешархоша 1972–1973 шlу. Дисциплина лакха йолаш, дика дешан ба техникуме: эрсе Юрий Светлана, Пlалгlумре Салавагова Рашят, нохчий Тулуев Iумари, Матаев Мухьмади, Хlирий Колдаев Валерий Плиев Руслани, Пlалгlай Орцханов Мавлади - Гирни Мальсаров Мухьмади. Берригаш бийца даргвоанан дукха ба уж. Дъакхи дийца а вайна халкъа боахамех тъаьпиггара къаьсттина дlахьожаьнаш 120 сат. Къилбаседа Казказа республикашка болх беш хургба уж.

Дукхаха къамех латтача тха барт тайпара хъехархой 100 коллектив во дукха къаьхьйгар царех юрта боахама бокъонна болх специалисташ кийгбе гlерташ. Иттех пlеранаш укъаза бо ба. Нъаьсаре пхиъ планан дешаргна, балъхе оны лакха йола нахн ба уж. Иштта нахсархоьнга а дика боьшаш цар доаркlаеш ду а, хьукъча, хьа дена укъаза бокъа Бондина гlар. Ерышеагlар, Малышев Iар, Чичеров Iар хьехархой дезад. Цар кхеба, нийсача новкъа боьха кагий нахн мехкарий заварашъаьрадаш ба.

Педагогически говзал лаьцна а йолаш шоай болх дика бар ба- хьан дошш доагlа а доагlаш сий ду тхашшца, хlирехь Е. А. Бзеевай, пlалгlай Э. Чабиева, Ю. М. Алабкова, ишта ихьчар.

Кхузш йоагlача тlехьенна интернационални хlетам дулга лоаре гlулакх да. Iай болх а деш шоай Дахье езаш, кхыча къаман наьха сий беш кагирхой хьалхъебар духьа тхоий балха тайп-тайпара методаш коьъкъаьхуьеаха. Тха технике тradиции а хинна лаьттад вежарашка йолча республикай юбилеин езъар, доттагlаш чlоагlдергдола спартакиад даш, дешара конференцеш, кхыйола мероприятеш чакхйоахьлга.

СССР вlашагlьелла ах бlаь шу дуъаъча юбилейа кийдуча хана союзни а автономни а республикашта хетаъь, цар къаьхьегамкой вахарах лаьца лекцеш, беседаш чакхъьккар оаха.

Къилбаседа-Хlирий Алагирски хьуъ техникумашен Дагестанскоя АССР Махачкалински юртбоахама техникумашен дукхаха хана дена творчески буъзам воаттубу оаза. Цар балха опыт воаккар дукха хlара шера царига даже хуъ туо, уж а хуъ тхо йолча бакъве. Дешаре, спорте тхойла яхь лелаю оаза. Тха спортсменаш уж шера дукхаза хинна Ордженикидзеран педучlашне. Алагирски, Моздокски, Сернводски юртбоахама тёхникумаш дешархой болча. Спортина яхь лелаю команде а тайп-тайпара къамех латташ ч. Масала, 1972 шера Гулъа-ларгтара тlара 31 центнер ка бола ялат даьккхача Товбулатов Саид-Хьамад керте латтача совхоза кхоалагlча отделене, 32 центнер яьккача Арсанукаев Хьусена кулгалдеча шоллагlча отделене.

Хlинз совхоза коллективе дерригга' низаш оарпагlдоах дика хьийкъа хьажжlаш а лоащlача, хана чуэнара кийчо еш. Уьх шера цар доаг дешнаг хlара гектара тlера фуьлъьлъаьса хьажжlий 35 центнер яккха, 2200 тонна клеженгlа йоаццаш хьажжlаш пачча-хьалхенга йоаккха. Дерригга соревнованин паччахьяьхенгга дохка лаьрхlа ялат 5200 тонн да. Изза ялат совхозо цlаккха а деккадаш паччахьалхенга.

Ялата лаьрхlа совхозе дlайиначхьажжlаш 1000 гектари, силоса — 900 гектари я. Уж лелаеш итт механизированни звено я. Царца керте латт оны йола, районе дика совхоза бозаш бола хьажжlаш лелаеш — Чагаев Iимран, Захаев Лаьча, Матаев Берса, Еремеханов Iаьла, къаьбарта.

Масала Захаев Лаьча звёнос леладеча 158 гектар хулача кхой тlа-дlайиёна я «Одесская-10» яха хьажжlаш. Хlара бlаь кlоагlа чу 156 хьажжlа ягlа, цар тlадам хоз метри 25 сантиметри лаъха да, царех йоалла хьажжlа 25 сантиметр .Iаьхьен 18 мугl болашш я. Матаев Берсий звеной чхай тlа хlара бlаь кlоагlа чу 188 хьажжlа я, хlара тlара хьажжlаш кхыча-ра лаьрхlача 750 фийг болл. Ишта дика хьийкъа я хьажжlаш кхыча звеношна леладеча лаьтташ тlе а.

Белгалде доаглаш да сихосте ерриге хьажжlа квадратно-гнездовой хьисане дlайийна хlлар. Цо торо хlинтlай парна урагlа а пхорагlа а механизированни гlулъяьк де.

Хlинз совхозе чуийина силоса хьажжlаш хьокъан ба. Кийчьо силос дика я. Хьажжlий лордан гlади леолла ца'ен царца цхьана кlоагlа чу ехх аьта моша хьажжlаш а. Цунах дика, хьаьна доаккъар хул. Совхоза болххлона берригга низ тlабохийт уьх шера, пlатлетка хоадамбева шера хьайбишта цхьан шерах ах шерах хоачачкхиллад гlоьжеи мошеи доаккъар Iалашдара. Из гlулъяк дихза накхлаяча мел эша торо йолаш ба уж.

П. НОВАКОВ,
агроном.

Тульски область. Къонача предприяте — Шекински синтетически мохьара заводо коллективе лоцлача хана арахеца йолаьйй тайпатlапара йоа продукци. Тlехьарча бетташка цlаьхха дуккагlа арахеца долладир Ярославза; Воронежа, Омска, Барнаула чархаш еча заводашта эшаш дола кордни кlада. Шу доладелча гlоне потребителашка дlаккачийтаъ заданеп совгlа йола кlада 220 эзар гогошни метр.

Заводе шерра яьржай пятилетка кхоалагlча, хоадамбева шера план хlнал хьалха кхоачашъяра хетаъь йола социалистически ёза.

СУРТА ТlА: дикагlа йола ставильщина Раиса Рарова. Цо хlара денца смени норман 200—250 процент кхоачашъю.

П. МАСЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

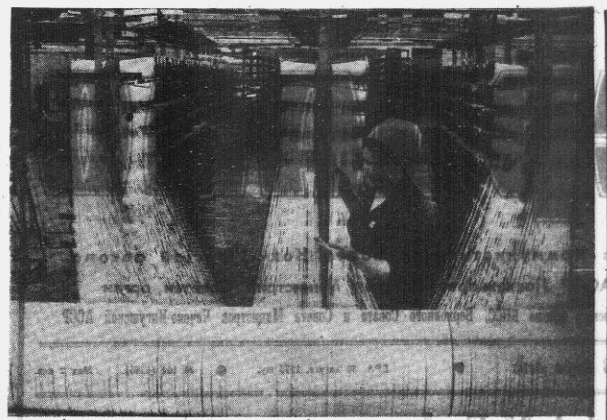

КЕРДА УНИВЕРИАГ

Первомайская чарка станица Грозненски «Спецэлектромонтаж» тlайийначъ Университет. Цо болу цо самообслуживанех. Цхьан бетта лаьнна 35 эзар сома маьлта товарашъ лохха деаш а из.

Кооперативни шиъна хьалхенга цу нердата тlка чу парстlата а, тоъа а я. Уьхаза болх бе болабеннаш опыт болеи къонеи продавецаш.

Хьайийлача дийнаъь тlка чу гlилар станицера бlаьи къаьхьегамбой. Цоагlа ерриг бер уж тоъа раш иортта гlилараи шоашта дика-гlулъяьк дарбаш.

С. ВОРОНИН.

Пайдане гlулакх

Уьх денонна Грозне гlилар «РСФСР автотолюбитель» общество тlе-ваханаш Ерригсоюзни шиъ лобанеча отделенеца цхьоалагlа учредительни конференци.

Конференце гlерлар общества республикански Советн цун Президиума рогтани. Общества делгlаран да автомототранспортна средствашъ дехка Iомабаларца дуне-кха къаьхегамхой юкъеъара, нахъкъяка дlа-ъъа лелара шерна къе-хетам балар, автомототранспорта дlа-ъъа лелара къеразаре. Iелантъара дола гlулакхаш кийдуьн ерш кхочашъяра, автомототранспорта автомогоспорти шlашгlьелъкъе-вахар дегlабовлар а.

Цу хьажъехъа де деза гlулакхаш кхоачашъе болеенай общество Совет.

В. РАССКАЗОВ,
«РСФСР автомотолюбитель» общества председатель.

МАХ БЕШ Я АВТОЛАВКАШ

Гудермесски районна колхозни совхозашшен ялат чуъца доладелча деиз хъашкен фермаишка къаьхегарашта деш дола гlулакх дика тоадаьлъ районни потребительски общества. Юрта боахама районни управленеца даге а бальйа оттаьлъ графикани безгалтъяьча маршрутехи кхашкарца стаи-ташкен хьайбаш желдеча ферма-шкен товарашъ кlиг йоха районни шиъ автолавка.

Царех пай (продавец-шофер С. Х. Хаджсов) шинарен пlаъраоъкен денонна «Степной» совхоза хьалхарча отделенеи «Калинин хьокъехен хуъ, хlинга кхоарача дийнаъь шоатта дийнаъь — «Дружба» колхозе, ерача дийнаъь хlинга дийнаъь — «Новогрозненский», «Дружба» хlинга совхозашка.

Вож автолавка (продавец-шофер С. Батаев) гlулакх деш а «Гудермесский» совхозан, «Октябрь 40 шу» цlаъ ялата колхозаш, хьыча боахамаштен.

Гуйраина бархl сахьат даьлча нъаьса арабеот автолавкин. Къаьш хьайбаш желдеранга пар дахь хlачани промышленни товарашъ — шекер, конфеташ, чай, тух, маьхь, гlаьленаш, пlелетаргаш, зарнаш, джем, сонай хиш; сапаг хlиздаш; майача наьжеп кхалиьъеи кочамаш, маъача наьха хачеп, пъзсташ, когаг буъка гlирс, кыс дуккхадар.

Автолавкаи боацап, юрта боахама болхбоагlа гlулакх дара лаьрхlа районни потребительски общества хьайийлаш «Новогрозненский» совхоза кlиз отделене, «Дружба» совхоза шиъ отделене, «Гудермесский» совхоз иъъа отделенеи, совхозаш. Уж хьаьлаш а района хьинна боахамашка а. Автолавкай продавец-шоферанна хаддаиза товаран хьатlа а дацъяр шерзш цу лаерехетарца товарий ассортимент. Уж ба яйдархой заявкаш гlайола лаьрхlа журналаи гlелаеи-дарш а.

«Сайрина 7 сахьат даьлча Гудермесе кхоат автолавкаш, Кхоана иъъа а араргlча уж гlайола бlаьхмий кlаиъкеи фермашкен кыхьегарашта эша товараш а йиъа.

А. СУМКИН.

ХЬАЖЖIАШ—ЯЛАТ А ДОАКЪАР А

Уьх шера ка бола ялат дикагlа хьувькъадьрех я Ачхой-Мартановски районера «Лермонтовский» совхоз. Паччахьалхенга 2400 тонна йоккха еаъна 500 тонн ялат планан гlайола деаккад совхозо. Цунах цхьа эзар тонн «Безостая-1». «Кавказ» яхача сортех долда фуна лаьрхlа кlа ла. Уж доккхаш тоадаьлъ дахьяа совхоз лъята лелаедарца хьалха латтача агротехника юкъе а йоаллеш кхаа лелаедара, царна деаз дарца болкаш дика пlаштlелъкъа-ро баьъан долаш. Хlаьта дуккхача кхаа хlара планах даккхе дезаеча гlулакх хlара гектара тlара 8 центнер дукхагlа доаккъаш ялат лаьккхад. 1600 гектара тlара 29,3 центнер кlа; 1000 гектара тlара 29,1 центнер мукх хlара гектара тlара чубенаб ,ухъаза.

Цу лаьъке лаьгагlа хьокхамаш да гектара тlара 31 центнер ка бола ялат даьккхача Товбулатов Саид-Хьамад керте латтача совхоза кхоалагlча отделене, 32 центнер яьккача Арсанукаев Хьусена кулгалдеча шоллагlча отделене.

Хlинз совхоза коллективе дерригга' низаш оарпагlдоах дика хьийкъа хьажжlаш а лоащlача, хана чуэнара кийчо еш. Уьх шера цар доаг дешнаг хlара гектара тlера фуьлъьлъаьса хьажжlий 35 центнер яккха, 2200 тонна клеженгlа йоаццаш хьажжlаш пачча-хьалхенга йоаккха. Дерригга соревнованин паччахьяьхенгга дохка лаьрхlа ялат 5200 тонн да. Изза ялат совхозо цlаккха а деккадаш паччахьалхенга.

Ялата лаьрхlа совхозе дlайийна-хьажжlаш 1000 гектари, силоса — 900 гектари я. Уж лелаеш итт механизированни звено я. Царца керте латт оны йола, районе дика совхоза бозаш бола хьажжlаш лелаеш — Чагаев Iимран, Захаев Лаьча, Матаев Берса, Еремеханов Iаьла, къаьбарта.

Масала Захаев Лаьча звёнос леладеча 158 гектар хулача кхой тlа-дlайийна я «Одесская-10» яха хьажжlаш. Хlара бlаь кlоагlа чу 156 хьажжlа ягlа, цар тlадам хоз метри 25 сантиметри лаъха да, царех йоалла хьажжlа 25 сантиметр .Iаьхьен 18 мугl болашш я. Матаев Берсий звеной чхай тlа хlара бlаь кlоагlа чу 188 хьажжlаш я, хlара тlара хьажжlаш кхыча-ра лаьрхlача 750 фийг болл. Ишта дика хьийкъа я хьажжlаш кхыча звеношна леладеча лаьтташ тlе а.

Белгалде доаглаш да сихосте ерриг хьажжlа квадратно-гнездовой хьисане дlайийна хlлар. Цо торо хlинтlай парна урагlа а пхорагlа а механизированни гlулъяьк де.

Хlинз совхозе чуийина силоса хьажжlаш хьокъан ба. Кийчьо силос дика я. Хьажжlий лордан гlади леолла ца'ен царца цхьана кlоагlа чу ехх аьта моша хьажжlаш а. Цунах дика, хьаьна доаккъар хул. Совхоза болххлона берригга низ тlабохийт уьх шера, пlатлетка хоадамбева шера хьайбишта цхьан шерах ах шерах хоачачкхиллад гlоьжеи мошеи доаккъар Iалашдара. Из гlулъяк дихза накхлаяча мел эша торо йолаш ба уж.

П. НОВАКОВ,
агроном.

Оренбургски областе ялат дlахьхьувькъа наькъаьхьа леиинградски номераш тlайола машинаш бlаргаго биш я. Иъъ эзар автомобиль яйтай Нева тlа уллача городо, эзараша леиинградски водителашна дакъа лоацъ ялат чуъца.

СУРТА ТlА: Оренбургски районе Гагарина цlерагlча совхозе болх беш ба леиинградски водителаш.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ШАРIАИ IАДАТЕИ КХЕЛАШ— ШИРАЧА ЗАМАН ГIУЛАКХАШ

Советски паччахьалхе къаьхегача хlаъкъа паччахьалхе я. Цо Iалашдер э ший берригга иъъа тlабохийтар э советски наькъа яраз да. Советски къаьхьбухъена, политика, культура хьашташ законий боьъонна Iалашдеш, дораеш я паччахьалхен я общественни а тайп - тайпара организаци хетаргача закон — Конституце хьаьда Iалашбу законаи телха ца деш дlахьу ницкъ. Конституце цийна оттаьяна боьъонний доазонашка законаш дорадар а кхочашдар э хlара советски довал дара органа а советски граждиа а керттера деккар дв.

Хlаьта советски законаш, бокъонаш дорае оттаяь ма СССР Генеральни прокурор а моттигера прокурораш а.

Цунна тарра советски законаш ххоачашдеш, паччахьлхен а советски наькъа а боьъонаш Iалашъеш советски суд а я.

Советски халкъа судо дlахьо бола ницкъ — паччахьалхен законаш чlоагlдари хулам лаьцна та тlаъаар дари ницкъ Iеш. Цо массара а советски наха довзийт законаш, уж ххоачашдела кlаъраие деккар лолга дlахойт.

Кхы тайпара формаш а я советски законаш Iалашдеш. Царна юкъе тайп-тайпара паччахьалхен, недомственни, тlаъьожама, профсоюзни а кхыйола а общественни организацеш я.

Вахаре ийлсуш дола гlулакхаш къестадеш, наьха барг беш хlара коллективе я новъхстий судаш.

Дохкха маъан долаш за закон толхадеча е ийнса ххоачаш па даьчь паччахьалхен органа, Iалдап бе доаллада сага дуъхал ший бокъо лелаш советски саг латкъа йиш йолаш хилар. Советски паччахьалхенго чlоагlа бекхтохкаме оз бороократизм лелаеш, моттийта хьхаташ яздеп, озабелаш беш советски законаш толхадеп болх бехктохкаеча болхлой.

Ерригча халкъа а общественни а организацта чlоагlа декхар а дьа тlаделлад граждананша енна заявлени е жалоба законо оттаяьча хана тлхка а текха цох хиннар царца дlахьйта.

Массанена а ховш да советски паччахьалхе хlара советски сага бокъонна хьашташ Iалашдеш, уж дораеш йолга. Цу тlа а сайхеташ мел волча сага хоалу вай паччахьалхе ше халкъа паччахьалхе хилара тарра нахаша высала а къьхетаме а йолга. Бакъап, къаза да советски закон толхадеп, коммунизмага дахара новкъарбо еш, советски сага зулам деш мел волчунца. Из ишта хила а дозаъ бокъо лелаш советски саг латкъа йиш йолаш хилар. Советски паччахьалхено чlоагlа бекхтохкаме оз бороократизм лелаеш, моттийта къьхеташ яздеп, озабелаш беш советски законаш толхадеп болх бехктохкаеча болхлой.

Ерригча халкъа а общественни а организацта чlоагlа декхар а дьа тlаделлад граждананша енна заявлени е жалоба законо оттаяьча хана тлхка а текха цох хиннар царца дlахьйта.

Массанена а ховш да советски паччахьалхе хlара советски сага бокъонна къьшташ Iалашдеш, уж дораеш йолга. Цу тlа а сайхеташ мел волча сага хоалу вай паччахьалхе ше халкъа паччахьалхе хилара тарра нахаша высала а къьхетаме а йолга. Бакъап, къаза да советски закон толхадеп, коммунизмага дахара новкъарбо еш, советски сага зулам деш мел волчунца. Из ишта хила а дозаъ

тlаъьожама, профсоюзни а кхыйола а общественни организацеш я.

Вахаре ийлсуш дола гlулакхаш къестадеш, наьха барг беш хlара коллективе я новъхстий судаш.

Дохкха маъан долаш за закон толхадеча е ийнса ххоачаш па даьчь паччахьалхен органа, Iалдап бе доаллада сага дуъхал ший бокъо лелаш советски саг латкъа йиш йолаш хилар. Советски паччахьалхено чlоагlа бекхтохкаме оз бороократизм лелаеш, моттийта къьхеташ яздеп, озабелаш беш советски законаш толхадеп болх бехктохкаеча болхлой.

Ерригча халкъа а общественни а организацта чlоагlа декхар а дьа тlаделлад граждананша енна заявлени е жалоба законо оттаяьча хана тлхка а текха цох хиннар царца дlахьйта.

Массанена а ховш да советски паччахьалхе хlара советски сага бокъонна къьшташ Iалашдеш, уж дораеш йолга. Цу тlа а сайхеташ мел волча сага хоалу вай паччахьалхе ше халкъа паччахьалхе хилара тарра нахаша высала а къьхетаме а йолга. Бакъап, къаза да советски закон толхадеп, коммунизмага дахара новкъарбо еш, советски сага зулам деш мел волчунца. Из ишта хила а дозаъ

тlаъьожама, профсоюзни а кхыйола а общественни организацеш я.

Вахаре ийлсуш дола гlулакхаш къестадеш, наьха барг беш хlара коллективе я новъхстий судаш.

Дохкха маъан долаш за закон толхадеча е ийнса ххоачаш па даьчь паччахьалхен органа, Iалдап бе доаллада сага дуъхал ший

«СЕРДАЛО»
2-ча оагl. 30 август, 1973 шу.

БАЬЦАДААРАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

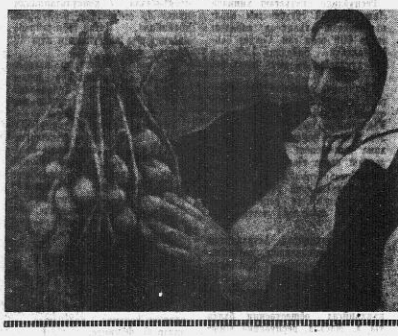

Кий ч. марса хана санна сагота, дIайха денош хьаIаэттад Сулеерча «Путь к коммунизму» ц1ера колхоза бьацадаарий бешамашка я. ВIалла иа хиннича тай-пара дика хьийжьад бьацадаараш Шпилевна Таисий Алексеевнас кулгалдеча шоллагIча бригаде. Чуэна мамонта хиннай помидораш. Боьхонца аэаш а чуэйна эIалелъа парес йоIа пачхьалк-хеи план тIехьхоачаяIбир бригада. Задавес 2000 центнер мара дIалаца иа еэача хIинэалехьа а 2500 центнер «новинкеи» «восход» ц1ера сортех йоIа помидораш дIаеннай цар.

— Цхьа б1аь-цхьа б1аь ах б1ен тоэи кхы а дIаэла уэла я: тхо кIинчуэ тIехьаIга, — йоаг бригадира Таисия Алексеевнас.

—Гой, лордел духхаIга йоаккй помидораш,—аэаш тхога гайдолгаш хьа а хьокхаш юххера кхала гучуэоьаг цуи.

Цхьан гуэна тIара дьхэча гайдолгех 50 помидор дагарйир оэха. Лаьтта, хьувьхэма ёах бе, царна доал - Iуэал де хов цуна. ТIэъаьм пхиI шу дIаденна пIопай из шу эгIара хIалагIа доаррIаца бегIа.

Организаторски говзал йоаллаш, хIинар долаш саг я Таисия Алексеевна. Атта лап 117 гектар хуэача лаьтта 10—15 тайпара бьацадаэраш кхеде нах оарцагIбаба. Цу эIалелъа хьаIаэттаьхоачаш латт шоай хIинар ма дожийгаш хьабсагIача Журавлева Елена Филипповайна, Пескунова Анастасия Панфиловнайна, Литвиненко Мария Ивановнайна, кхыбараша, Бакъда, пенсе болхе а шоай бригадех ухаш дукха нах а йоаккхарьяь цар.

Нагахьа саяна уж цIагIа бусе а царна когаметта даьотабе кхоабараш кибобеи я Таисие Алексеевна. Дика бьацадаэраш кхедераш хургба йоах цо Баязева Фатимах, Костоева Хадчатах, Ханиева Мовлатханах, Чаниева Аминатах.

Шоайла боккхагIбарашкара хьокхам а энаш дика кхъьеч мехкараша хIанз хьувьхам чумпа-на а. Цар хьанцара лоэнача ха-на чу э йIца 190 тонн нарсаш ехкар бригадо пачхьалкхенга. Уж я планал 90 тонн дуккагIа.

— Деи1ан дукха долхарах цхьабаьста моттиг-ашка лаэараш хIинай пIерашта, помидораша, кхыча бьацадаарий культураша, хIинга шун яраш нIалла цу хьакъеьча хIама хоаууш а яь. Мишта вIашIIехьхьалнад шун уж лорае? — аьина шийга хаттача:

— Ер, Александр, ва-кх цу гIулакха «бескеварх, — аьина елъкъежар из. — Дукха хало дуй уэх шера бьацадаэрий бригада механизатора Изотьев Александра. ДIайжа хоза ди лоча оаэара дIаоьаш ден, боаннаи хIинга молхаш етташ цIакха а сецаяц цуи агрегат.

Тахан тоха молхаш сарахьа дибахьаэ догIа йоша а йийр, тIакхха ГуйрIйна юха юкъейовкхар Александра ший молхаш ет-та'агрегат. Цудухьэ лаэараш «та хулаш йисар помидораш, нарсеш.

М. ЗАНГИЕВ.

СУРГА ТIА Шпилина Т. А.
Автора сург.

СОЦИАЛИЗМ ХЬАЛЪЯРА ЛЕНИНСКИ ПЛАН

СОЦИАЛИЗМИ IИЛМАН ЛАРДА ТIА ОБЩЕСТВАНА ДОАЛ ДАРИ

(В. И. ЛЕНИНА ТIЕХЬАРА ПИСЬМОШИ СТАТЬЬШИ)

ТIехьаьрча ший произведенеш тIа В. И. Ленина дегIа а йоалаэйир, яIоаир а йир хьаэа ше дьэа балхаш тIа хинна обществана планированеи Iилман ларда тIа доал дареи денаеэ йоаа выводаш положенеши.

Доал дара организации социалистически тIаирс хьэлбара чертежа юкъэмоттигерча декхарех цаI лоарIаIне хиннад В. И. Ленина. Цо эIадьа: «Вай, большевикий парте. Росси тешаьй. Россин вы-кхай вай — бIалхIчаргара къчарна, экспулуататораш къчьегашта. ХIанз Россена доал де деза вай».

Хьэта фуд толаме доал дара ешар? Цу тIулаэка эгIара дьалхагIа хиланза хIригоаар да, ший тIулаэк, ший боаэам практически вIашIIехьбакхха Iомаалар. Маларра аьча, белгалдьэлад Ленина, «доал дар» ээача деша-ца бувзабенна ба политически болх. Цхьабакъда, керддча хьалашка-духхьашца хьэхиннача болхлой-ехархой паччахьэлкхен хьэашка ма-бокхаэ паччахьэлкхен хьэашка ма-ганаша а шарче а беш бола-бох. Хьэта из, Ленина белгал малаклара, яр «агара пайдаэтIара политика», ХIанз аьча цуи чу-леаца — дипломатически хIиллаца парламентски политикаца а боацца, хIэта кепда общество практически хьэлъярен минимаш. миллионаш бола къэхьегашкой капитализма ю-Iоагкхаэ-мех кIадкабахьарца вокар-дезар царна Iалиндарца боэанда.

Обществана Iилман ларда тIа доал дари боаэама планировани яри денца доаррIаи хиннай ехоана хьэде дезачун пийса перспектива а бирсача хьэрашца — хьэкха боаэам чIиплаларца тахан доаттабе безача къоэвеча бакъэхьара ниъ а. Ну халача шерашка Советски мехка шоша пIейтагIа чоп пеIлалорд. IIIалIа-хача бIалъюрен юкъ окIалучча-на лоалаэеи хинначуэ. Дунен тIа йоаккуа электроэнергии лаьрхIача пIалла хIама кхачаца вай мехка-та. Цхьабакъда, Ленина гуш дар Росси электрически хила ешаца. Из цунах тешаэ, историе чуэь духхьашка ше къьыстта болча паччахьэлкхен планах хьэкха боаэам лелабе нах дIаболабенна хIарца.

Граждански чIом сихбеннача цана къэхьара Россена электрификани яра (ГОЭЛРО) башхьа-дика ленинскин план. Цу плана тIа белгалаь дар итт-тхъаь шера чухь 1 миллионни 500 эзара киловатт низ бола 30 электростанши яьлаьъ елга. Цу тIа ишта белгалдора социализма технически база яьлаьелга — промышленни продукци дикка духхаIга аралеццига, транспортаи юрта боаэаман электрификаци елга.

КЪАРАКЪ МЕЛАРИЙ ХЬАЛАШ ВО ДАЦ

Дунха ха йоаццаи рейй йир Грозне торговаи организацешка оу гучадьэлкхар цо. «Южный» яхача автомокзала юхе йоаллача павильоне Iуррс а деиз хийца доккаи дар корта бохабу малараш. Победа цIерагIча проспекта тIа, Халкъий доттагIаца яхача майда улгуэ я столовей, рестораний, кафе-бреста чубоагIаш йоала домовой кухни. Малар мелараша мел эпар долаш да цига а. Гучачъа истола тIа шущаш Iотта а оттаяь малар мелларе а шоай «клиентанца» хIама алаи кухне заведующе З. Жукове, буфетчи-ко, кIыча боллошца.

— КIордабаьб тхона малар мелараи, царна оу дергда хан, — яхаи бекхаза яьа гIерт З. Жукова. — Милице боллошца а ноь-къестаь дац тхона.

Цухьабакъда, из дьэеса хабар да. Мала ва веза З. Жуковай цIагIа порядок е, нагахьа санна из ше я порядок оттаяра хIама деш ца хича.

В. КОФТУНОВ,
милице ваннхагIбола лейтенант.

ШИ НОВКЪОСТ

Уж кагий нах республика чурча гIулакхий министерства оперативни дивизионе болх беш бе. ВоенкагIбола сержант Демишев Iумари милице войскагIбола сержант Хандов САIид-Аминн оперативни дивизиона мотопатрулируе цхьана гIулакх деш бола мас-сеек бутт ба. Цхьабакъда, уж милице баххара бахьанаш тайп-тайнара дар.

Демишев Iумар Советски Экаре гIулакх деш хинначуэ тIехьаIга массеек мера граждански учреждененка болх беш хилар, хIэта 1970 шера республика чурча гIулакхий органашка вера. ХьалагIа а' Iумар дика друженик вар, дуккхаза а новкъостаца дир ю милице болхлошта. Лоацца аьча, милице болх бе кийчвенна вар из. Хьэта из цунна чIоагIа накъа а дьалар вахара ник хоржача.

Иштта милице балха вера вокхагIбола сержант Демишев Iумар. Керддча новкъостаца дика тIайпар комсомолех. Милице вечача кхэ шера цунна ца луш сорIгат даац. 1973 шера Iумара денпад эгIара доккхагIа дола сов-гIат — «Милице отличник» яха знак.

Цун новкъост Хандов САIид-Амин милице балха вера Советски Экаре гIулакх дьа воалларе а. Цо ухэаза кхъьеча бархI бутт мара бан. Цхьабакъда, ду жизь-ма хъеган, шийна тIадилла гIулакх дизза кхоачашцеи волга хьэхьекхад цо. Цо гучабаьлаб уэлам дьа дукха нах, общественни порядок тешкераш.

Цу шин милиционеро лордер города. Бокхка участок и: Октябрьскин Ленинскин районе работи дакъа. Вийсача цоана гургьи милице бокхкагIбоача сержантий Демишевей Хандовей мотоцикл. Цар дуккхаза а гучабаьлаб кхераме эуламхой.

Ер да цхьа масал. Цхьа Октябрьски районе болин царна бIаргайира нахьа а ю-стара а ю-кха латта машина. Шофер юхе а воацаи латтар из, хIэта городе цу хана каст-каста, мотгиган уу-лар машинаи дIакхувзаи. ХIа ашна милице бокхлой дIатIабе-лалушше а дIабIалелар машина. Цох дегабуам бир дар.

— Ер вIашIIехьа хIама дац,— аьлар Демишева ший кIэнача новкъостага.

Машинаиа дIаоъекхьачача царна бIаргайира цIийи яьакха нахь а йолаш удаа йиI. Цо аьлар шиъ на эхь де гIертаи цхьа саг вар

ХАТАРАХ КIАЛАХЬАРВАЬККХАР

Уж шера июль бетта «Металлист» яхача заводе цIи яьлар. Из йоаг чIоагIа коррективщик ларадежа сер воаллача хана цо хьоаи дIахьоккхавелар электрически сварг чубоаллача турбах. Токо дIалаьца из турба тIа дIатIаэер. Маьхула сигнгIа кIалхара ца воаккхе токо вер кхерам болаш вар Стуканев.

— Цу ханна цунна гаьна воаиаш хIинна воккхагIа вола техник-лейтенант М. Г. Карначухов оэрцагIбаьлар новкъост кIалхарваккхаш. Шозза тох техе ше тIера дIаэаьккхаш а тIехьаэаьккхаш ранаш кIкоалагIа тIаэаьккхаш ю кIалхарваккхар токо лаьца хIиннар.

Валара кхерам тIабесса кхинна новкъост кIалхарваккха ший са ца цходеш, майра оарцагIбаларах иов. Карначухов Михаил Григорьевича Нохч-ГIалгIай МВД пожарни охрана отдела начальнико ахчан премеи елар.

НАЬХЬА ТIА — ГАИ

Горький—540, со Балтика—6, шо долча ГАЗ—3—51 № 46-92 бола машина йолагIа, Хьалхавалара бокъо тоэлаяй цо.

Сигала Горький—Казань яхача пьакъа тIа хьал-ден уж МИ-2. Цу чу — Горькинскй облисполкома ВВС авиаотряд Вертолетни Николаевич Неклюдов. ТIехьашка а хьалхавала а пьакъа тIа делаш и ГАИ патрульни машинаи, де дезаш дар майоро ше цу.

Сигалара транспорт делара хьокхаи «Госавто» тIа ГАИ сигналара патрульни служба чIоагIа гIо ду инкъ бар кхераме ца хилийтара.

СУРТА ТIА: майор В. А. Неклюдова волаелла полковник Сергеев И. И. Сердюкоан хьалхавалара бокъо толхаьъа водителгIа къмаьл деш ба.

В. БОЯТЕНКО сург.
ТАСС фотохроника.

Къуна къайле оэа. Къушта дацар шоай бIехь гIулакхаш моллаш кхелага гIолла нахьа дацар. Цудухьэ къушта дъь кхоал а царна, юкъера кхоносарца а доннаш — а Iадата «дай кхело» къестадора.

Паччахьэ жапа — пайнаэ «юхье кхоалаш духьа дора. ЦIий кхьаьгаш воалла саг паI мара боацца сгг, говр, уст бигг ухьа хьэ тIа отгаворз къуша. Цудухьэ «дай кхело» къестаду гIулакхаш духьагIларш кхоалашца дувзадена хинадьэ «къуй кхел» аьина цIи гиллаер цох. Из шийса а гиллаер.

Бусалба цIано вайнаэа доаррIаьдьэ чIоагIеннача шарIий, Iадатий цхьадола хIамаш вIашIи шийса па доаллача дало а кертерчоь вIашIи тарлуш да. Цудухьэ Iилма кIоаррга са доаэаччоа дал да шарIан Iадатен гIулакхаш вIашIи кхоастадо, Цер вниженей кертера дар тайпанна е хьал долаш хиларца иэа бар баьхьар, тIайла вар IотIаьаар.

Дунха де кхъьеггамхоша шоай багабуршама шарIа молашеп Iадата кхоэноеп леларь маькарло, хара кхелаш, вIадь кхъьаш дуншап хиннар. Миселенна а хеэа да шийна кхъьаина берста ка болча жен тIехьара жIалий кашамашка дIадолла молла мо-гадар.

Геттара кхъьа я вIрча а да Iадатон шарIатоп кхалнаьхьа хьакъехьъ леладер. Масала, мар дезалца мел кхъьа ваде а доастама вале а, кхалсага бокъо ян из чIа. Мара цIи па тесача кхалсаг мыра дьолара яIийташ шорIа бокъонех. Хьэта нагахь санна пIальха вIалэваха е малара вехи мара ший сесаг йитача тIаккха кIийлеп дьыгача санна юкъе долал шарIа. Мар дехье валарах, цар бехап хиларех, сесаг яхь дезала юкъе я йиш ян моллаи из «къьынале» на йинна. Из къьыналга ювц къьан сийдоацача сагаса шарIаца мах а бий пуна ювца бIаьс а яккхий-те. Цу тайпара кхалсага а цун дезалца а сий дезаду, хIэта молла шарIан кхел ярах совгIат доаккх. Мадарра аьча бехке йоаца кхалсаг сийдоацача а ца йоаккхаи-бехке йола мара цунна а перча вешна моллен вайта везар цхьан тайпара «къьыналг. Шийна мах а бенна цхьан байсанна «къьыналг» йита хIэта кхалсаг юха ца пIаьш моттагIан а пийслора. Масала, Шальярча Хьозас шийна «похмелиться» ер кхарачъ хIанз йиъ цадац, вына ший сесаг Падам йитар кхозза цIи а тесса. Молла вына кхелаш из «къьыналга» яр духьа тума ахча а денна Бисалага цхьа бийса яккха мыре яхийтар. Кхоанга Падам ютартъаш аз ваьлар Бисала, хIана ахча хIанга-лолла ер санна дика сесаг нийсъ-ешаш цийна, вына, Хьоза а, цун гергара пах а, молла а оригагIбаьлча, дов хьийча, хьоастача Бисала из ца юташ кхоалагIа денга даьлар. Пулаех. Хеала хьэста а хьэста кхы а пхьа тума ахча а денна йититгар Хьоза сесаг.

Цхьаьнха масал. Шаьла яар гIерзвайна молла ХIудуца Сапо. Шийна тума ахча, дахчан ворда елча цунна шарIам пIкъ коробочагIар пIхьага бIех а да йIташ йи-тар сесаг юкамогае. КъаIлагIа дезалца доаллаш саг чувуссагIу доккха ага дар молла. Сесаг йита мар цу ага чу а вужавий кIезига терка а вийн хьалгIотта-вел хиннан. ПIанкка а-ворIах пчетта дуй бутIтаан хиннаб: «Со ага-ча пIетточа хена денз сий сесаг хьанех йита ма яь, аьлс. Дъала хьалхашка дув къьара а боседай, моллана доаоо тумен дахчан ворден, мара сесаг а хулеш чакхдоалаш хиннад из.

ШарIа, Iадата могалу яхаш советски законан а техкаеш, кхаьнька боккъонаш телIаеш, цар эалий навьха дуъьлара гIулакхаш, леладеш моттагаш я Хана а вай цхьаболча наха юкъе. Масала, кхо-дих шу хьалха Геха тIа гучадьэлар цхьа саг ше йигача сесагага а хилар. Iадата кхело сонаву бир — бехке воллуи сесаг бехкама леладейта еза, аьина. Бехке вар бсхктохкаме оза вслача цхьаьна а хIамаи бехке йоаца бхалсаг сийдоацача яккха Портар сов акха гIулакх дар. Цу сесага дала доаггIа жоп деиналар Iадата кхелаоагIа. «Со ни бехке пр. Сох хул а тохаргдац. Шоашта лойя бехке волча са марах тоха кулгаш», аьина. Иштта кхоначчаи гойташ лорае еза кхалнаха цоэй бохьонаш.

Вай бохккача советски деизаг хIара денна чIоагIауш да доттагIеп, вежарга боли барт. Наьха хьал-торг аймларца, культура деIаирца дIадолалап пагт вайнаха юкъера ширача заман юхеднса ухаме гIулакхаш, хьалуо кердлаш, эдий гIулакхаш. Хьэта ба-гахьа пийслу уж къьнара, зене гIулакхаш леладеш а. ХIанз са-кхетам лоха болча наха юкъе уж гIулакхаш леладеш воашта пайда бу Iадатен шарIатеп тхьамаданна. Шозй хур дьа хьуэ уж керда бьыпа моллашп мурдий тхьамалаш, Iадата дай кхета Iерташ баранн. Уж гIерт ширдьыпа гIулакхаш кердлаеха. Иштта шарIа, Iадата тойнъыпа цетар кордаиккха гIертар 1960 шера Нырпомоскин районе Аьлтий-Юрт. Юртарча кашамашка гул а бенна цар кхел йир пхьа буташ, уранна керда мах оттабе, кхидола Iадатаи, загIаш пийсса. Баьхьа ге-ветски халха эпир шарIан Iадетен оттадь ширача заман гIулакхаш.

Хьэта а цхьацIанахьа гIулдуэл уж. Масала, Долакх-Юртарча наха суд йир чоахоза ялат лочъьладарах. Кхуй бехке хилар дIадийнахаргара 7400 сом акха заккха «ехса» йир дына дьала. Иштта акха яр 1972 шера. Иныьа районе цхьан щофера из кхел а. Шофер бехке а воацаи меина ехса хинна, саг машина, кIал а ваха веннавар. Автоинспекце шофер бсхказа ваьккхар. Баьхьа, веначун гаргара наха шоферга дов хьийра. Шар аьлар тха саг менна а волаш машина кIал яккхав аьчча наха эхь да. Лк бехке вене а цхьаболча бехк хьайна дIатIалена беза Iа. Из Iа па дойл оаха пъьа хьуэрба. Цо бехпё воацаше а царна хьалхашка «цIенавар» дуъьа из боаца бехк тIа а йIца шийна дIъь шу ха тохиггар шофера.

Цу тайпарча акхача гIулакхаш цIоагIа новкъарце ю вай хьа-къа боахам а культура а дегIа-йсалара, соцветски социалистически гIулакхаш а порядок а цIоагIъара.

Дукха бан хIанз шарIатен Iадатец, дай кхел хиллаша шоай довнаи яхуьыш дола нах.

Баьхьа, шарIата, Iадата бокъонашца, муръеннача акха кхелаш, «кIай можамаш» йолча тхьамаданка, молланаи да тхо яхаршка шоай гIулакхаи къестадаторина хуьлуьдеп советски халха суда таIзарах бокъ, зулам дIадолийтан, ширдьыпа гIулакхаш кердлаоах. «Крупская порука» оалаи пола Iалат чIоагIIу. Цох къманьа дожика зе доал.

Советски халха суд а советски законаш,а халха хьашташ лорадеп уж Iалашцеи да. Цудухьа вай. массане а хочачадье доаэа советски закопаи. Хьадда хоха-тоха беза. шарIатен Iадатен кхелаш кердама гIерта, чох шоашта пайда, бокъа гIерта молланаш, мурдий тхьамаданаш, кхелахоаи.

А. САЛАМОВ,
Нохч-гIалгIай АССР культура заслуженни болхло.

«СЕРДАЛО»
3 сагI. 30 август, 1973 шу.

Доазол дехьара

Лоархlаме события

СОФИЯ. 28 август. (ТАСС). Социализм машаре тlалатача хьале, уьш тера Москве хьеаллача машар безача низий Дерриган конгрессах хургьа адамлен вахьре, дунен халкъашта юкъера арене позитивни хувцаман дечен лоархlаме дакъа лаца Советски Союзан КПСС НК Генеральни секретара новкъосто Л. И. Брежнева шен, ФРГ, США, Франце ца йихьача визитаца Бонкхий перспективаш хьайийлар маш тlоагlбфар вlашо пайдане дола тlулакхаш-леладеш тера дегlаоалалларг тlабергабе керда тlа дlахьалхашка баккхара. Цу тlулакха боккхача лоархlаме хилар, дунен халкъашта юкъера арене хинца позитивни хувцаман тlоагlдеча, кулгаш яздь соглашенеши договораш дизза дхоачашдеча, тlоагlа машаре пхьана дахарга дерзаш хувцаман хулаъь берзаткъа хьале кийчо ю хургlочча форума.

Дунен халкъашта юкъера кхоккам кlаьдлушш вай планетера политически хаоттам бlохьлушш дунен тlа хулаш латта позитивни процессаш, социалистически содружества мехкий конструктивни кlоарита принципиальни политика лерраrlа чакхъхараш, эттара хьалха КПСС XXIV съездо тlаийна машара программа вахьре лерраrlен нийсен кхоачашъярахи хьахинга берказе сом ба из, белгалдаьккхар Г. Трайкова.

Аьттув бола политически хьал

Халкъа искусства цlей

УЛАН-БАТОР. (АПН соб. корр.). Итт шу дуз Монголе столице оюсеен балетен Пачахьалкхен халкъа театр хьалийла. Цу шерашца столице бахаш барзаш тlанка хьашийн классически музыкан кхийтаб, монгольски довзол дехьарен композиторий произведеш йlзаш.

Монголькин кхаьнагlа долча театро юбилей кlыча столични коллективаша а кердача постановкаша белгалдаьо.

Профессиональни театра нийсса республике толамца болх бен да 14 халкъа театр. Чlоагlа деlзенаш халкъа самодеятельни искусство: писамбларша, халкъа тlашка, кружкожашка дакъа лоацаш бо 160 сов'га эзар саг.

ЧИЛЕРА ХЬАЛ

САНТЬЯГО. 28 август. (ТАСС). Правительствана духьала дола реакционни низаш совцаш ца хиларца дувзаденна хlанз а низкъала хьал латт Чиле. Торговпийн капийча промышленникийн конфедераце юха а 24 сахьета йола забастовка. Гучу чахьара политически характер йолаш я торговий забастовка. Пар хlадех правительства политика хувцалга, хьалловац депутатий палата реакционни нонагlбаранш «Законаш дикца телхаларах» президента духьала тlаийна бола бекк. Забастовщикаша ишта тlаЙахlайлу гlайтlача шолг доалахьа транспортни средствош яранша шозин разза хилар. Хlаьта шолг доалахьа грузовикаш арбй объединене аггара реакционнерга бола лидерам Herp кхоккам мел ца болийташ бlаьхбен цхьан бетта совгlа латта забастовка ца сацийнен. Радио хоам мабарра, из тlулакх тохкача служба лаьца «Патрица и либертад» яхача фашистски группировка тхьамада Роберто Тима доттlам эдача хана муьхlарал дакъ, шиъ организаце леладаь тlулахгаш шолг доалахьа грузовикаш йолчарна керте латтача Леон Вильярпанца бувзам бо-лаш леладаьрахи пранительства тlера кхосса аьлна транспортнийн забастовка вlашtехьхьакха хилараш.

Чиле болхлой классо, цуьн къхьегама ахархошца, республика берригача патриотана реакце тlаЙатара духьала бох революцена карагlдьлнарашца лорадара бола шолг чlоагlа лоlам. Берригача республике гlолла фабрикашкен, заводашкеи, юртбоахама кооперативашкеи митингаш сотбанеши ю. Пингача чилийски къхьегамхоша дlахьахlкъаду мехка фашистски переворот ца хьлийтара чlоагlа къовсам доаттаде шоаш кийча болга. «Халкъ кийча да фашистски переворот е гlертарташта чlоагlа хlама тоха» — ишта я мехкарча болхлой класса керттера лозунг.

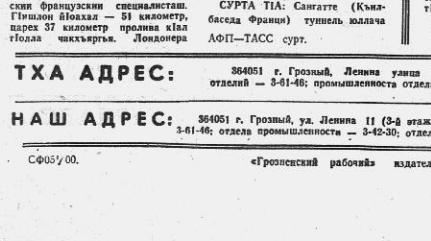

Британски гlайренан тlа удла Дувр яха город Европенча Калеца вlашtехlотгаргlола тунnель Ла-Маншана кlаз гlолла йиллара кийчон балхан деш ба английски французски специалисташ. Гlишлон йlоахкал — 51 километр, царех 37 километр пролина кlаз гlолла чакхъергьа. Лондонера Париже кхача ши сахьати 40 минути мара эшаргьан. Цхьан сахьата тунnела чу гlолла 3800 машина чакхъяла йнн хургьа.

СУРТА ТlА: Сангатте (Кьилбаседа Франци) тунnель юллача АФП—ТАСС сурт.

РАЙОННИ ГАЗЕТИЙ ОАГlОНАШ ТlАРА

СИЛОС КИЙЧЬЯЬ БАЬННАБ

Доаккъара лаьрхlа дlайийна культураш дика хьуькъаьвай «Победа» яхача совхоза кхоалагlча отделене кхаи леладершеи мехаиизаторашеи. Уьш денонга дlалоса хьажlаlаш боаккхаделла уж. Цхьайолча участкашка гектара тlара 295 центнер доаккъар дьлар.

Силоса хьажlаlаш лъоккхаш хlлар Бредихин Алексеи а Арбузов Николая а комбайнаш. Доаццача хана цу комбайнераша 101 гектара тlара хьажlаlаш дlа ца вlашtа цу ехай тlара чулера 1500 тонnал совгlа башхабена моша доакъар.

Силоса хьекха хьажlаlаш дlаозача хьинаре кхъьяйгар механизатораша Тарасов Андрея, Демин Ивана, Элисханов Сергеи, кlычар, Лоацца альча. Силос кийчьа дакъа мел лальдаша ха а хало а ца къоьсьдьлар бан. Цудухьа вlашtехьадьлар цар планагlа лаьрхlачуьл шозза духьагlа силос lалашъе.

Отделене коллективо тоъмболлаш кийчьаьв гlожа доаккъар. Ерриги кlоа хьаббаша lа доаккхарглоачу хьатlагlой.

«ТЕРСКАЯ ПРАВДА» яха Наурски районни газета.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА БУВЛУАШ

Оттавьяь графикагlа денбуси 1561 тонн мехкадача дакъахха лелаш я РИТС-2 комплекта. Хlьаьта районни инженерно-технологически служба боллюш доакхар 1595 тоннага дlахьалъьа.

Уж толамаш даха новкъосстад ду межкдьлъстхаоша ице керта социалистически яхь йоаржаиро, цар боьх хlотташ вlашtехьхьакхаро, бела хьакъаш геологи техницески мероприятеш чакхъъхаро. Цу тlулахгоа тоур хилийтар «Лържа дошуь» дукхагlа дакъха.

Масала, денн-буьн № 124-3 йолча скважино 100 килограмм мара межкдьлъта лашар. РИТС-2 технологически службад предложенин ешар лаьхьаьнга уьхача тlалех пайда эца, аьина. Из чакхдоакхкхилга тlадилар скважинашта льаттан кlаз ремонт ева мастер Г. Тхьаь керт латтача бригада. Шоайта тlадилар дезаш кхоачашдир ремонтникаша. Хlанз № 124-3 йолча скважино денбуси 1200 килограмм мехкадьта ту.

«ЛЕНИНА БАЙРАКХ» яха Мэдгобекски районни газета.

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Ййслаrlча пятилетка кхоалагlча, хоалдамбеча шера дукхагlа тхьамка кхеде гlерташ кьахьет А. Шерипова цlерагlча колхоза тlабаьнга леладеррга. Уьш шера из мальера культура бlаь гектара тlа кхеъо шар. Цу тlара дьлъхха 198 тонн тхьамка дlалоа дьлъхlа пар пайдаьнга лорадара бола шоай чlоагlа лоlам. Ерригача республике гlолла фабрикашкен, заводашкеи, юртбоахама кооперативашкеи митингаш сотбанеши ю. Пингача чилийски къхьегамхоша дlахьахlкъаду мехка фашистски переворот ца хьлийтара чlоагlа къовсам доаттаде шоаш кийча болга. «Халкъ кийча да фашистски переворот е гlертарташта чlоагlа хlама тоха» — ишта я мехкарча болхлой класса керттера лозунг.

Уьхч денонга шоай дерриган хьинар оригагlдьлъхха болх бу цар тlаЙйна доккхий социалистически декхар толаме кхоачашде гlерташ.

«КОММУНИЗМАН МАЯК» яха Ножай-Юртовски районни газета.

ДИКА КИЙЧО ЯЬЙ

Дешархой тlэзца кийча я «Коминтерн» яхача колхоза доазон тlа уха школаш. Старощедрински юкъерча Новощедрински бархlшерарча, Привольнески юхъьлиларча школаш дешархой хьалхагlе а дика кийчьыьй помещеш, оборудовани, инвентарь.

Дешархой бригадина а школай технически болхлоша а дукха балхаш дир кlир тохача. басар хьокхача, школьни здоневта ремонт ева.

Школашта доккха новкъосстад дир колхозо а. Колхоза гlишлоньерага хийнар Новощедрински школа тхов тlа теха хlама.

Привольный яхача хутерера школаша а хьекхоацца а кхоачамхиллад лаьцар лаьштадьа. Из болх чакхболаш лаьтт кхыча школашка а.

Уьх шера керда хьекхорой бльхкаб Старощедрински юкъерча школе. Царна массанена а квартираш еннай, доаклъар кийчьаьв.

«СТРОИТЕЛЬ КОММУНИЗМА» яха Шелковской районни газета.

БАЬЦАДААРАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Уьх шера баьцадаараш дика хьуькъьадьа «Гойтинский» совхоза С.-Э. Токаев керте латтача кхоалагlча бригада коллективо.

Уьх денонга къасстта дика болх беш я «Знак почета» яха орден еннача Ибдева Заргана, Даудова Буште, Юнусова Яхе звеноша. Гектара тlара 170 центнер нарсан кхее авина дош денонга цар чуенаЙ 180 центнер, хlлъта кабуг — 250 центнер.

Хlанз чуйина помидорашца чуэцаш боаХх уж. Хlара гекхара тlара йоал 200—250 центнер.

«ЛЕНИНСКИ ПРАВДА» яха Урус - Мартановски районни газета.

КЪАХЬЕГАМА СЕМЕСТР ЧАКХЪЬННАЙ

Селхан Iурре дена дукха нах гулбенкабар В. И. Ленина цlерагlча майдан тlа. ВЛКСМ Ножай-Пазлгlай обкомо, гlишлошъеча студенчески отряда штабо студенчески отрядий кхоалагlа къахьегама семестр чакхъяраца хетальча торжественни митингаш хьийхаш партийни, советски болхлой, гlишлошъераш, къахьегама ветеранаш.

11 сахьат даьлча В. И. Ленина памятника хьалхашка муlарех нисъеннча хьалъотт вай республике уьх шера нйсазлагlа вlашtгlелла гlишлошъерий студенчески отрядаш. Отрядий командираш шоай балха балхаш лоацца рапорташ деннача уlехьагlа Советски Союза Гимн лохх.

Гlишлошъеча студенчески отряда штаба командира П. Эльмурзаевин комиссара И. Лачиновин ВЛКСМ Ножч-Пазлгlай обкомаген ВЛКСМ обкомагера рашнехьа лелар нйслагlча пятилетка кхоалагlча, хоалдамбеча шера, карагlдьлъначуьл, № 5 йолча юкъерча школа организатора М. М. Докторева, № 82 йолча юкъерча школан директора Р. Д. Дмитриенко, № 58 йолча юкъерча школа заведуча В. С. Косуникова. № 39 йолча юкъерча школа организатора Я. А. Джамбулатова, № 35 йолча юкъерча школа директора В. А. Тутаева.

Конференци чакхйолаш хьалха образование болх бен болча болхлошка, берий дай-новшонна, еррига общественностага кхайкхар дар конференце гулбенабаруша.

Конференце къамаьлаш дир КПСС Грозненски горкомо секретара П. Н. Громова.

* * *

Уьх деношка г. Гудермесе В. И. Ленина цlерагlча клубе хьехархой конференци хилар. «Дика йодача хана юртарча юкъара образовательни школа болх тобарах» бола КПСС ЦК, ССР Министрий Совета социм кхоачашбара «Педагогически коллективаша дечох» доклад йир горопо заведующе В. Д. Дадагова. Цо белгалдьлъкхар уьх шера районе деннаш 17 зтар бери царна хьехархо 750 хьехархоь хургьяла. Цо белгалдьлъкхар района школаш балха юкъе нийслуш дола кхоачашбоцаран. Царех керттера дар да, аьлар докладчино, соахха шоллагlча шера 229 дешархо, чувисар. Кхы мел дар дlаьлча 658000 сом се да из гlаччалъкхаенна.

Цу масало хьакъоьх КПСС обкома Х пленума социм кхоачашбара района школаша болх лертташ беш ца хилар.

Дlахо нов. Дадагова аьлар: — «Барзл шу хьалхагlа цхьоалагlча классашка дешаш 1454 дешархо пар. Цу хана дена дарех дешархо дlаьвайнаш 252 дешархо. Цхьан классе чувисан — 78. Цу тайпиара, бархlлагlча классашка дlа ца кхочаш 330 дешархо ю.

Уж кхоачамбоацаран дlалаьрадо йолаш ййла тороваш белгалъкхар докладчико.

Прешнйка кхамаьлаш дир городе прокурора Б. Д. Цозика, № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо Ю. Д. Цигапкова, КПСС горкома инструктора О. В. Готовскае, № 1 йолча школа организатора Г. С. Гебертуса, Сувороп-Юрта бархlшерарча школа директора А. А. Умарова, Ишхой-Юртовски юкъерча школа хьехархочо А. Н. Сергеевае, Кошкельдински юкъерча школа директора С. Ибрагимовае, кхачаш.

П. ПОПОВ.

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ— ХIАРА ДЕЗАЛА

Июль бутт юкъе мара кхьалъбацар Грозненски локомотивни депо партийни комитете 1974 шера газеташеи журналашеи. Излугга дош дувлача хана. Из бехкокхамее кампани дика чакхъяккхара белгал а яьха практически мероприятеш йийца а йийна хьсьбоалабар ю.

Хlьаьта уьх деношка ремонтни цехашка барттабиа газеташтеи журналаштеи яьлугга lадоладьа.

Геттара дика чакхдоаккх из гlулакх эксплуатаце цеха локомотивин бригадашта юкъе. Ишта, масала, кlмсомольско - кагиргхой колонна машинисташ - инструктора Стояльцев Виктор Ивасвича дувш: — Тхо колонне 100 саг тепловозий машинисташ цар гlончаш ба, царех 80 гаргта саго хlанзле подписка яьй. Шн бlаь совгlа экземпляр газети журнали яздьъ цар.

Тепловозий духхагlбола водителаша массеи яздаеш хlъьай. Ишта тепловоз машинеста Рябцанцев Владимира иЙс журнали газети яздайтеп, хlьаьта Луганский Витале, Жуков Ивана. Селеджеев Ворисе — 8 иллана.

«Газети журнали — машинаьскьохочун хlара денна шерагlа» яхача деизагlа Грозненски машинисташ отделене ерригача предприятеткэ.

СССР ФУТБОЛАХ ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯККХАРА «А» КЛАССА II ЛИГА II1 ЗОНЕРЧА КОМАНДАЙ ЛОВЗАР БЕЛГАЛДЕШ ЙОЛА

ТАБЛИЦА

(30-чу августага дилдача)

	В	К	КП	Э	Б	О
1. «Терек»	22	13	3	6	47—19	29
2. «Кубань»	22	13	1	8	35—19	27
3. «Дружба»	22	12	3	7	26—16	27
4. «Динамо» Ст	22	10	3	9	30—21	23
5. «Уралан»	22	10	3	9	26—24	23
6. «Динамо» Кб	22	10	2	10	24—14	22
7. «Машук»	22	10	—	12	26—25	20
8. «Сталь»	22	7	5	10	24—25	19
9. «Салют»	21	8	3	10	21—23	19
10. «Авангард»	22	8	3	11	25—31	19
11. «Динамо» Мх	21	8	1	12	28—29	17
12. «Лори»	22	7	3	12	16—26	17
13. «Калитва»	21	8	—	13	24—26	16
14. «Химик»	20	6	3	11	18—25	15
15. «Ширак»	21	5	4	12	18—25	14
16. «Металлург»	21	5	4	12	25—35	14
17. «Волгарь»	21	5	3	13	14—27	13
18. «Полад»	22	6	—	16	20—37	12

Белгалдар: В — вlашагlехьетараш, К — котлованаш, К II — пенальтеи тохарах яьха котлованаш, Э — эшар, Б — хьалхара цифра — кхыйолча командай наlарашка чуйийтта бургацаш, шолгlача цифра — шиЙ наlарашка чахьяйлийта бургацаш, О — очкош.

РСФСР футбола федераце беча хоамах мехка футбольни чемпионашни шоалагlча лига кхоалагlча зонерча командаша юкъе агlонарча туре хинна вlашагlехьетараш ишта чакхдьяннад: «Сталь» (Орел) — «Кубань» (Краснодар) — 2:1, «Авангард» (Курск) — «Дружба» (Майкоп) — 2:1, «Калитва» (Белая Калитва) — «Полад» (Сумгаит) — 3:0, «Машук» (Пятигорск) — «Динамо» (Ставрополь) — 1:0, «Лори» (Кировакан) — «Волгарь» (Астрахань) — 3:1, «Ширак» (Ленинакан) — «Динамо» (Махачкала) — 3:0.

Республике кхъьегам хиннача гlишлошъерий студенчески отрядо юкъера 1000 эзар сом дукхагlа ба уьх шера бан болх.

Тlехьъара шерашца Нохч-Пазлгlай гlишлошъерий студенчески отрядаш йlухой кхъьегам хиннаб Карелие. Уьх шера а 500 саг хиннар Кереле школай заведуча, доахама помещеней еш, лаьхьан, дежкан керда тlаьын деш.

987 эзар сома маьха гlишлош Карелие хьалъьча вай республикерча кагиргхоша социалистически яхь хьалхара мотттиг лаьккхай.

Хlна къьхьийтаз Астрахански области бьлладаларан поарталаш чуэцаш хиннача 300 гагах латтача отрядо а.

Гlишлошъерий студенчески отрядо производстве санна хьинаре къьхьийтад общественни балха тlа а. Масала, республике гlишлошъеи хиннача кагиргхоша пюай новкъосстад 147 школа ремонт е. Студенташа шоаш кийчьаь 144 гойтара посабеш, гуддьь 524 книжка школаштга совгlача деннад.

Итт класс ьйхьа дешархой вузашка хеша баха кийчьара новкъосстада 7 консультационни пункт юр студентанга республике хьайийлар. Цига тайп-тайпара предметаштга консультаци луш 33 студент вар.

Цуьн совгlа кагиргхоша новкъосстад гlир республикерча совхозашнтеи колхозашнтеи йоп хьакха а из чуьнга а. 700 тонн я нар новкъосстадча чуэйна йоа.

Митингаш ьлъмаьл гlир - КПСС Нохч-Пазлгlай обкома гlишлошъерий отдела заведуйче Р. А. Гойгова, ВЛКСМ Нохч-Пазлгlай обкома шоллагlча секретара В. С. Калинина, «Механик-73» яхача отряда командира Ю. Кьафериса, «Юность-73» яхача Сернводскера юртбоахама отряда бlухучо О. Фоминас.

— Массе а отрядаш хьакха балха араьлар тха отряд. Хоалагlа, къахьегама семестр чакхъяьнна йлае а цхьан бетта кхы болх-бе лаьрхlа оаха. Оаха дош гlишлошъеи хьакхинна латта декхаран толамца кхоачадеш. — аьлар О. Фоминас.

Митинг чакхъьянначуьл тlехьагlа гlишлошъерий студенчески отрядо лизаш деткар В. И. Ленина памятника гонахь.

М.-Б. ЦИЦИЕВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 август

I программа

9.30 — Передачай программа. 9.35— Керкаларша. 9.45 — Берийта. «Мишта вlашагlбоа фальгъ». 10.15 — «Сlаьдстви вуричйта белгалоь яха телевизин. Хlинца хургьа». 11.00 — Спортивни фильм. 12-серий. 11.30 — Сагн цуьн тlулахгаш. 12.00 — Искусства мастераш концерташ ю. «СССР халкъа артист Норейка. 12.50 — Любимски оюьт — мехка. 13.35 — Передачай программа. 14.00 — «Эрсий мотт». 16.45 — Боебола телевиденин. Берийта. Теннисй тика тlа. 17.45 — Концерт. 17.30 — «Технически прогресс ден вирах». 18.00 — «Кокашкин гlалгlа» ден балха леладу дакъа ю гlулакхашш царца лоаттабу кхоаеенин. Из. 51-серий. Советски районий къьхьегагlа Ишмаьхстерр (нохчй моттал). 19.00 — Дешара керда шу долдлуш. СССР просвещени министра Прокофьева выступлени. 19.30 — Боеболе телевиденин. Футболе. Ирча СССР чемпионат. 21.15 — «Хlа». Информационни программа. 21.45 — Остановленчуьл концерташ сторе тlахьех. 22.30 — Боеболе телевиденин. Спортивни программа. 1. Нех дарца, ма ту музыкалерга, хlай гуттаьлча лоьхара дунен чемпионат хьаьлар, Болгаррга передача. 2. Академически гребле бола Европа чемпионат (мотlе нах). Лентенъча — керлаларан, передача программа.

II программа

19.15 — Интернационализмаьн дин. 19.30 — Киноурнал. 19.40 — «Нохч-Пазлгlаьр йолаш». «Информационни программа (эрсий, нохчй мотт). 20.00 — Хоамаш, реклама. 20.05 — Концерт.

РАДИО

30 август

6.30 — «Юртарча гуьйре» (эрсий мотталъ). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хоттам. 7.00 — Хоачашца хоттамаш. 7.30 — Республикански газеташ. обзор. 7.35 — Ашарш. 8.25 — Пятилетке хьалха аттеррача дола концерт (Пазлгlай лаьтта). 10.00 — «Сонца тlехьа» (нохчй меттала). 10.15 — Оркова «Комсомольски песнаш». 10.45 — Концерт. 11.30 — «Критика тlа-наьнга ишта» (нохчй меттала). 16.15 — Оркова «Комсомольски песнаш». 16.45 — Философски (нохчй меттала). Скибацце беседа (эрсий меттала). 18.00 — Радио хоамаш (эрсий, нохчй, Пазлгlай меттала). 18.40 — Концерт (эрсий меттала).

31 август

6.30 — «Юртарча Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. Хоччушш хоттамаш. 7.30 — Республикански газеташ обзор. 8.25 — Инструменталъни пьесаш (эрсий меттала). 10.00 — «Дешара керда шу долдлуш». 10.15 — Корреспонденцеш (нохчй меттала). 16.15 — Дийнахь оаьлш. Белорусски радио передача (эрсий меттала). 16.30 — Пазлгlай литтаьлча дарцата дола концерт (нохчй меттала). 17.30 — Радио хоамаш (эрсий, нохчй, Пазлгlай меттала). 18.40— Нохч-Пазлгlай ашарий концерт.

ГОРОДАШКА А ЮРТАШКА А БОЛХ БЕ «ГРОЗЭНЕРГО» СИСТЕМЕ БАЛХА ДIАЭЦ

«ГРОЗЭНЕРГО» Малхбузен электрически сете БАЛХА ДIАИЯБУ:

УРУС-МАРТАНА ЯХАЧА ЮРТАРЧА УРУС-МАРТАНОВСКИ РЭС-ера:

1. **Ерригача разрядгlа бола электромонтераш;**
2. **Газоэлектросварщикаш;**
3. **Слесараш-сантехникаш;**
4. **Шофераш.**

АЧХОЙ-МАРТАНЕРЧА ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕЙ УЧАСГКЕ:

1. **Ерригача разрядгlа бола электромонтераш;**
2. **Электромонтераш хила Iомалаургбарш.**

г. НАЗРАНЕ КЕРДА ВIАШАГГЬЕХЬАЧА ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕШКА:

1. **Ерригача разрядгlа бола электромонтераш;**
2. **Электромонтераш хила Iомалаургбарш.**

г. МАЛГОБЕКЕ КЕРДА ВIАШАГГЬЕХЬАЧА ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕШКА:

1. **Ерригача разрядгlа бола электромонтераш;**
2. **Электромонтераш хила Iомалаургбарш.**

ПХЬИЛЕКЪОНГИЙН - ЮРТАРЧА ЭЛЕКТРОПОДСТАНЦЕ:

1. **Инженераш е техникаш бола электрикаш;**
2. **Дежурни электромонтераш;**
3. **Ерригача разрядгlа бола электроселарш;**
4. **Шофераш.**

г. ГРОЗНЕРЧА МАЛХБУЗЕН ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕЙ БАЗЕ:

1. **Ерригача специальностегlа бола электромонтераш;**
2. **Газоэлектросварщикаш;**
3. **Бувзама линеитга Iуьнал дерглоца монтераш;**
4. **Штукатураш - маляраш;**
5. **Плотникаш - столяраш;**
6. **Машинистка;**
7. **Уборщицаш;**
8. **Инженераш е техникаш бола электрикаш;**
9. **Гlишлошъера инженераш е техникаш.**

ПХЬИЛЕКЪОНГИЙ-ЮРТАР МАРТАНЕЙ БАЛХА ЭТ-ТАРАШТА КВАРТИРАШ ЛУ.

Балха оттарца шоай хъ бесам бар хатта дуьла уьх адресагlа: 364912-а, Грозный-12, Старопромысловски шоссе, 6, комерааш 6, 8а, 26, 26а, 11а болча автобусашца «Автобаза» яхача уж сецача мотторе кхачалаца.

«Грозненго» Малхбузен электрически сетеш.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозней гlолла хуьнлуш моркаш а йолаш, малхбоаленгlахьара 5—9 м. сек мух а хьекхаш, йоачан йолаш за оттарш. Грозне 20—22 градус, республике 19—23 градус йlоваха хургьа.

Кхоаеен доммеен моркаш а йолаш. I сентябре доах а отташ, къьлбежьен-малхбоалежьара 6—7 м, сек мух а хьекхаш, дийнахь 23—28 градус, бийсан 11—16 градус йlоваха а йолаш хила тарлау.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гlа этаж). Телефоваш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни аьхарех культураш отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет яралуш шинтерен, орен, шоаттам ваношиа.

С-05151-00. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типографиа из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революция 7/84. Заказ № 7258—5600.